

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
обліку і бізнес-консалтингу
Протокол № 6 від 20.12.2024 р.

ПОБЕДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань
Спеціальність
Освітній рівень
Освітня програма

07 "Управління та адміністрування "
071 " Облік і оподаткування "
Перший (бакалаврський)
" Облік і аудит "

Статус дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

обов'язкова
українська

Розробник(и):
д.е.н., проф.

підписано КЕП

Світлана ЛАБУНСЬКА

Завідувач кафедри
обліку і бізнес-консалтингу
д.е.н., проф.

Андрій ПИЛИПЕНКО

Гарант програми
к.е.н., доц.

Ольга ФАРТУШНЯК

Харків
2025

ВСТУП

«Управлінський облік» – навчальна дисципліна, що передбачає розвиток знань і навичок здобувачів щодо розробки гнучкої інформаційної системи прийняття управлінських рішень в системі менеджменту на основі даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності вітчизняних підприємств.

В ході вивчення дисципліни розглядаються питання мети, сутності, ролі та методів управлінського обліку в системах обліку та менеджменту суб'єкту господарювання. Навчальна дисципліна спрямована на формування практичних навичок класифікації витрат підприємств задля формування систем калькулювання, управління та контролю витрат підприємства.

Освітня компонента спрямована на поглиблення професійних облікових та аналітичних компетенцій, які дозволяють розширити облікові функції бухгалтера, додавши вміння аналізувати та прогнозувати зміни показників діяльності на підставі CVP- аналізу та обрання відповідної системи управління витратами для реагування на зміни бізнес- середовища.

Окремі розділи курсу присвячено побудові систем калькулювання собівартості, які враховують галузеві особливості та відповідають потребам підприємства. З метою формування у здобувачів професійних навичок щодо організації поточного контролю в освітній компоненті запропоновано теми основ бюджетування та аналізу релевантної інформації.

За останні роки зміни в бізнес-середовищі такі як глобалізація ринків, переміщення акценту на забезпеченні цінності виробу для споживачів, врахування часу як конкурентоспроможного елементу, етичні та екологічні ділові практики, глибоко вплинули на формування підходів до обліку та управління витратами. Для багатьох вітчизняних та зарубіжних підприємств необхідна інформація про можливість реалізувати конкурентну перевагу, яка не може бути отримана в межах традиційної інформаційної системи управління витратами. Навчальна дисципліна передбачає вивчення питань сучасних підходів до розробки облікової політики підприємства з метою формування облікової інформації спрямованої на прийняття управлінських рішень в різних системах калькулювання та управління витратами як за функціональною ознакою так і за видами діяльності.

Метою навчальної дисципліни «Управлінський облік» є формування знань і навичок щодо особливостей ведення управлінського обліку на вітчизняних підприємствах та використання даних, сформованих в системі бухгалтерського обліку, для обґрунтування управлінських рішень та розробки стратегій розвитку бізнесу.

Завданням навчальної дисципліни «Управлінський облік» є формування:

усвідомлення ролі та значення управлінського обліку для підвищення ефективності діяльності підприємства;

навичок класифікації витрат за різними ознаками та діючу нормативну базу стосовно відображення в обліку витрат і калькулювання виробничої

собівартості та собівартості реалізованої продукції;

розуміння особливості галузевого калькулювання собівартості виходу продукції, об'єктами обліку витрат та калькулювання в окремих галузях;

навичок розподілу накладних витрат обслуговуючих підрозділів між цехами основного виробництва, техніку складання калькуляції готової продукції у виробництві;

здатності до проведення аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку, приймати управлінські рішення на базі отриманих розрахунків;

розуміння обрання та використання різних систем калькулювання та методів обліку витрат;

вміння складати бюджети та проводити контроль за їх виконанням.

Предметом дисципліни являється є облік та оптимізація витрат операційної діяльності та калькулювання виробничої собівартості продукції, аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності і прибутку, моделі прийняття управлінських рішень на основі аналізу релевантної інформації.

Об'єктом навчальної дисципліни є процес формування інформаційної бази щодо забезпечення управління витратами діяльності підприємства.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
ПР01	СК08
ПР02	ЗК13, СК03
ПР04	ЗК02, ЗК06, ЗК07, ЗК08, ЗК13, СК05, СК07, СК08, СК09, СК11, СК12
ПР06	ЗК02, ЗК03, ЗК05, ЗК07, СК01, СК02, СК03, СК08
ПР09	ЗК01, ЗК02, ЗК03, ЗК06, ЗК07, ЗК11, ЗК13, СК02, СК03, СК05, СК06, СК08
ПР14	СК03
ПР15	СК03
ПР24	СК03, СК12

де, ПР01.Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР02.Розуміти місце і значення облікової, аналітичної, контрольної, податкової та статистичної систем в інформаційному забезпеченні користувачів обліково-аналітичної інформації у вирішенні проблем в сфері соціальної, економічної і екологічної відповідальності підприємств.

ПР04.Формувати й аналізувати фінансову, управлінську, податкову і статистичну звітність підприємств та правильно інтерпретувати отриману інформацію для прийняття

управлінських рішень.

ПР06.Розуміти особливості практики здійснення обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування діяльності підприємств різних форм власності, організаційно-правових форм господарювання та видів економічної діяльності.

ПР09.Ідентифіковувати та оцінювати ризики господарської діяльності підприємств.

ПР14.Вміти застосовувати економіко-математичні методи в обраній професії.

ПР15.Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження соціально-економічних явищ і господарських процесів на підприємстві.

ПР24.Розуміти принципи консолідації обліково-аналітичної інформації та демонструвати здатність постійного самовдосконалення цифрової обізнаності щодо підтримки систем прийняття рішень на підприємстві.

ЗК01.Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК02.Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК03.Здатність працювати в команді.

ЗК05.Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК06.Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК07.Здатність бути критичним та самокритичним.

ЗК08.Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК11.Навички використання сучасних інформаційних систем і комунікаційних технологій.

ЗК13.Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

СК01.Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, робити узагальнення стосовно оцінки прояву окремих явищ, які властиві сучасним процесам в економіці.

СК02.Використовувати математичний інструментарій для дослідження соціально-економічних процесів, розв'язання прикладних завдань в сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування

СК03.Здатність до відображення інформації про господарські операції суб'єктів господарювання в фінансовому та управлінському обліку, їх систематизації, узагальнення у звітності та інтерпретації для задоволення інформаційних потреб осіб, що приймають рішення.

СК05.Проводити аналіз господарської діяльності підприємства та фінансовий аналіз з метою прийняття управлінських рішень.

СК06.Здійснювати облікові процедури із застосуванням спеціалізованих інформаційних систем і комп'ютерних технологій.

СК07.Застосовувати методики проведення аудиту й послуг з надання впевненості.

СК08.Ідентифікувати та оцінювати ризики недосконалості управлінських цілей суб'єкта господарювання, недотримання ним законодавства та регулювання діяльності, недостовірності звітності, збереження й використання його ресурсів.

СК09.Здійснювати зовнішній та внутрішній контроль діяльності підприємства та дотримання ним законодавства з бухгалтерського обліку і оподаткування.

СК11.Демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

СК12.Здатність консолідувати обліково-аналітичну та контрольну інформацію засобами спеціалізованого програмного забезпечення відповідно запитам системи підтримки прийняття рішень підприємств різних організаційно-правових форм та галузей діяльності.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Організація системи управлінського обліку та її ефективне використання на підприємстві

Тема 1. Мета, зміст і організація управлінського обліку

1.1. Сутність, історія виникнення й етапи розвитку управлінського обліку.

Концепція управлінського обліку у міжнародній практиці. Історія виникнення та етапи розвитку управлінського обліку як підсистеми загальної системи бухгалтерського обліку та менеджменту підприємства.

1.2. Визначення поняття "управлінський облік" та його співвідношення

з поняттям «виробничий облік».

Функції сучасної системи управлінського обліку. Функціональна та цільова відмінність управлінського та виробничого обліку.

1.3. Предмет і методи управлінського обліку.

Особливості застосування методів системи менеджменту та бухгалтерського обліку в управлінському обліку. Специфічні методи управлінського обліку.

1.4. Порівняння функцій, методів і цілей управлінського та фінансового обліку.

Порівняння функцій, методів та цілей управлінського та фінансового обліку. Сутність, види, обсяг та користувачі інформації в системі управлінського та фінансового обліку. Особливості застосування первинних документів для управлінського та фінансового обліку.

1.5. Організація управлінського обліку в системі рахунків бухгалтерського обліку в Україні та в зарубіжних країнах.

Основи організації документообігу, що задовольняє вимогам системи управлінського та фінансового обліку та має на меті підвищення ефективності облікової праці.

Тема 2. Склад витрат виробництва. Їх загальна класифікація й поведінка

2.1. Генезис категоріального апарату управлінського обліку.

Співвідношення понять витрати-видатки та принципи їх відображення у бухгалтерському обліку. Капіталізовані та некапіталізовані витрати підприємства.

2.2. Класифікація витрат в управлінському обліку.

Мета та сфери застосування класифікації витрат підприємства. Принципи оцінки прямих витрат підприємства на продукт за вітчизняними та міжнародними стандартами. Класифікація витрат для калькулювання, управління та контролю.

2.3. Групування витрат для визначення собівартості продукції.

Законодавчі та нормативні акти, що визначають склад витрат виробництва. Поняття собівартості продукції. Способи групування витрат виробництва. Види собівартості та цілі їх обчислення та використання. Методи розподілу накладних виробничих витрат. Визначення нормативної ставки розподілу постійних накладних виробничих витрат. Визначення нормативної ставки розподілу змінних накладних виробничих витрат. Витрати, що не входять до виробничої собівартості.

2.4. Поняття "функція витрат" і методи визначення функції витрат

Поведінка витрат. Способи управління поведінкою витрат. Поняття функції витрат та методи побудови функції витрат.

Тема 3. Облік і контроль за центрами відповідальності

3.1. Концепція організації обліку й оцінювання діяльності центрів відповідальності. Типи центрів відповідальності.

Концепція організації обліку та оцінки діяльності центрів відповідальності. Типи центрів витрат та центрів відповідальності.

3.2. Облік і оцінювання діяльності центрів витрат.

Облік та оцінка діяльності центрів витрат. Облік та оцінка діяльності центрів доходів. Оцінка та облік діяльності центрів прибутку.

3.3. Оптимізація діяльності центрів інвестицій

Оцінка діяльності центрів інвестицій. Трансферне ціноутворення. Визначення рентабельності інвестиційних проектів (ROI).

Тема 4. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку

4.1. Мета та методи аналізу взаємозв'язку «витрати – обсяг діяльності – прибуток».

Розуміння поняття маржинального доходу, як бухгалтерської «оптики» та підходи до його визначення. Точка беззбитковості та методи її визначення. Запас міцності, операційний важіль.

4.2. Припущення, на яких базується аналіз взаємозв'язку "витрати–обсяг діяльності – прибуток».

Розуміння поведінки витрат на релевантному проміжку. Припущення до незмінності сумарних постійних та змінних на калькуляційну одиницю.

4.3. Аналіз чутливості прибутку до зміни витрат, ціни й обсягів реалізації.

Визначення еластичності прибутку щодо зміни витрат та ціни реалізації. Особливості пропорційного калькулювання для оперативного прогнозування зміни показників діяльності.

4.4. Взаємозв'язок "витрати – обсяг діяльності – прибуток" в умовах виробництва декількох видів продукції.

Визначення середньозваженого маржинального доходу. Оцінки загальної точки беззбитковості у грошовому вимірнику. Визначення окремих(за видами виробів) точки беззбитковості.

Тема 5. Способи й методи обліку витрат. Системи калькулювання та управління витратами

5.1.Взаємозв'язок і взаємозумовленість понять «облік витрат» і «калькулювання».

Об'єкти обліку витрат і калькулювання їх собівартості. Види калькуляцій.

5.2. Етапи облікових робіт із визначення витрат. Методи обліку витрат і методи калькулювання.

Способи та методи калькулювання. Нормативний метод та нормальне калькулювання. Види калькуляцій. Первинна документація як база для калькулювання та оцінки витрат.

5.3.Особливості побудови системи калькулювання витрат на одиницю продукції.

Сутність системи калькулювання витрат на одиницю продукції, основні характеристики, сфери її застосування. Оцінка та ідентифікація калькуляційної одиниці.

5.4.Система калькулювання за замовленнями, визначення «ціни контракту».

Сутність позамовної системи калькулювання витрат, основні характеристики, сфери її застосування. Визначення замовлення як об'єкта витрат. Порядок за кожним заказом прямих матеріальних витрат, витрат на оплату праці, виробничих накладних витрат. Порядок ведення «картки замовлення».

5.5.Особливості застосування система калькулювання за процесами, (переділами).

Поняття еквіваленту одиниці готової продукції. Загальна характеристика системи попроцесного калькулювання. Визначення еквівалентних одиниць продукції за різними методами оцінки запасів (методу FIFO та середньозваженої вартості) під час їх передачі у виробництво. Процедура проведення розрахунку фінансового результату та оцінки залишків запасів за умов використання методу середньозваженої вартості та методу FIFO.

Тема 6. Система обліку, калькулювання та управління за повними витратами

6.1. Сутність системи калькулювання за повними витратами.

Основні «оптики» системи. Особливості оцінки калькуляційної одиниці з використанням методу повного поглинання витрат. Поняття "супутня продукція" та методи її оцінювання

6.2.Порядок оцінювання собівартості готової продукції та визначення залишків незавершеного виробництва в системі ABSORPTION-COST.

Особливості оцінки собівартості реалізованої продукції за системою повних витрат, згідно з НП(С)БО16. Причини виникнення недорозподілених та надлишково розподілених виробничих накладних витрат, порядок їх корегування у собівартості реалізованої продукції.

6.3 Особливості визначення фінансового результату в системі управління за повними витратами підприємств.

Узгодженість системи ABSORPTION-COSTING з вимогами Н(П)СБО та МСФЗ. Переваги та недоліки використання системи ABSORPTION-COST.

Тема 7. Система обліку, калькулювання та управління за змінними витратами

7.1. Основні принципи калькулювання собівартості за змінними витратами.

Організація відокремленого обліку постійних та змінних витрат як головний елемент системи DIREKT-COSTING. Вплив калькулювання собівартості за змінними витратами на величину прибутку за умов: а) виробництво дорівнює продажам; б) виробництво більше за продажі; в) обсяг продажів перевищує обсяг виробництва.

7.2. Переваги та недоліки системи DIRECT-COST.

Маржинальний аналіз як перевага використання системи DIREKT-COST. Обмеженість застосування системи для оцінки вартості запасів та формування фінансової звітності.

Тема 8. Система обліку, калькулювання та управління за нормативними витратами

8.1. Сутнісна характеристика системи STANDART-COST та її різновиди.

Особливості організації облікової політики за умов калькулювання за встановленими нормами. Принципи побудови нормативної бази витрат: за операціями, функціональним змістом та підрозділами.

8.2. Поняття, порядок встановлення норм і стандартів витрат для цілей обліку, калькулювання й управління.

Види норм та застосування їх під час калькулювання Аналіз відхилень фактичних витрат від встановлених стандартів і норм витрат. Порядок перегляду, зміни та встановлення нових норм витрат.

8.3. Переваги та недоліки системи обліку, калькулювання й управління за нормативними витратами.

Відмінності формування основних фінансових показників в системі STANDART-COST від вимог щодо формування фінансової звітності за Н(П)СБО 1 та МСФЗ.

Тема 9. Бюджетування і контроль

9.1. Сутність бюджетування та види бюджетів.

Сутність основного бюджету (кошторису) підприємства. Плановий і бюджетний період. Переваги бюджетування. Бюджетування як інструмент контролінгу. Напрямки класифікацій бюджетів підприємства. Організація контролю витрат за допомогою бюджетування.

9.2. Етапи складання бюджетів.

Етапи бюджетування на підприємстві: підготовка до формування системи бюджетів підприємства; складання бюджету; перевірка виконання бюджету; корегування бюджетів підприємства.

9.3. Взаємоузгодження та взаємо поєднання бюджетів.

Методики визначення взаємоузгодження та взаємопоєднання бюджетів. Складання зведеного бюджетного балансу.

Перелік практичних завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Перелік практичних завдань

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1. Мета, зміст і організація управлінського обліку	Практичне завдання № 1. Взаємозв'язок фінансового та управлінського обліку. Використання даних фінансового обліку в системі управлінського обліку.
Тема 2. Склад витрат виробництва. Їх загальна класифікація й поведінка	Практичне завдання № 2. Ідентифікація та класифікація витрат в системах управлінського обліку та менеджменту підприємства. Практичне завдання № 3. Побудова функції витрат за різних методів.
Тема 3. Облік і контроль за центрами відповідальності	Практичне завдання № 3 Застосування процедур розподілу загальновиробничих витрат в системі управлінського та фінансового обліку. Практичне завдання № 4 Застосування різних методів розподілу накладних витрат для оцінки центрів витрат, що виробляють продукцію.
Тема 4. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку	Практичні завдання № 5-6. Застосування CVP-аналізу для аналізу та прогнозування результатів діяльності підприємства з метою обґрунтування управлінських рішень.
Тема 5. Способи й методи обліку витрат. Системи калькулювання та управління витратами	Практичне завдання № 7 Особливості калькулювання собівартості одиниці продукції, практичний приклад Практичне завдання № 8 Приклад калькулювання собівартості продукції на замовлення. Особливості калькулювання та первинні документи.

	Практична завдання № 9 Вирішення практичних завдань щодо калькулювання собівартості за процесами та видами діяльності.
Тема 6. Система обліку, калькулювання та управління за повними витратами	Практичне завдання № 10. Побудова управлінської звітності за повними та змінними витратами.
Тема 7. Система обліку, калькулювання та управління за змінними витратами	
Тема 8. Система обліку, калькулювання та управління за нормативними витратами	Практична завдання № 11. Вирішення практичних завдань щодо калькулювання собівартості за нормативними витратами.
Тема 9. Бюджетування і контроль.	Практична завдання № 12. Формування операційних бюджетів.

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1. Мета, зміст і організація управлінського обліку	Опрацювання лекційного матеріалу із складанням опорних тез. Поглиблене вивчення відмінностей між організацією, метою та методами управлінського та фінансового обліку
Тема 2. Склад витрат виробництва. Їх загальна класифікація й поведінка	Опрацювання лекційного матеріалу із складанням опорних тез. Поглиблене вивчення методів формування функції витрат та застосування ABC методу в класифікації витрат
Тема 3. Облік і контроль за центрами відповідальності.	Опрацювання лекційного матеріалу із складанням опорних тез. <i>Домашнє завдання 1</i> Оцінка центрів діяльності та центрів відповідальності підприємств
Тема 4. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку	Опрацювання лекційного матеріалу із складанням опорних тез. Самостійне опрацювання графічного методу проведення CVP-аналізу
Тема 5. Способи й методи обліку витрат. Системи калькулювання та управління витратами	Опрацювання лекційного матеріалу із складанням опорних тез. Поглиблене вивчення методів та способів здійснення калькуляційних робіт
Тема 6. Система обліку, калькулювання та управління за повними витратами.	Опрацювання лекційного матеріалу із складанням опорних тез. <i>Домашнє завдання 2</i> Формування та взаємоузгодження управлінської звітності в системах DIRECT-COSTING та ABSORPTION-COSTING
Тема 7. Система обліку, калькулювання та управління за змінними витратами.	Опрацювання лекційного матеріалу із складанням опорних тез. Поглиблене вивчення особливостей оцінки прибутку та складання управлінської звітності в системі DIRECT -COST

Тема 8. Система обліку, калькулювання та управління за нормативними витратами	Опрацювання лекційного матеріалу із складанням опорних тез. Поглиблене вивчення питання особливостей формування облікової політики підприємства в системі STANDART-COST
Тема 9. Бюджетування і контроль.	Опрацювання лекційного матеріалу із складанням опорних тез. <i>Домашнє завдання 3</i> Розробка повного бюджетного циклу витрат та доходів підприємства
Індивідуальне завдання або Статті/Есе за обраною темою	Виконання наскрізного розрахункового індивідуального завдання або підготовка статті/есе. Орієнтовні теми статті або есе*: 1. Особливості організації управлінського обліку в умовах проектного менеджменту 2. Дисконтні та недисконтні методи оцінки інвестиційної привабливості інноваційних проектів 3. Особливості організації бюджетування в системі DIRECT- COST 4. Сучасні системи управління запасами підприємства: переваги та недоліки 5. Формування та взаємоузгодження центрів витрат та центрів прибутку підприємства <i>* Студент може самостійно обрати тему за будь яким розділом дисципліни, за власним бажанням, узгодивши її з викладачем.</i>

Кількість годин лекційних, практичних занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни Управлінський облік для набуття визначених результатів навчання та загальних й спеціальних компетентностей освітньої програми « Облік і аудит» та активізації освітнього процесу на лекційних та практичних заняттях передбачено застосування таких методів навчання як:

Словесні (проблемні) лекції: Тема 1. Мета, зміст і організація управлінського обліку; Тема 2. Склад витрат виробництва. Їх загальна класифікація й поведінка, . Організація управління витратами за відхиленнями; Тема 4. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку; Тема 5. Способи й методи обліку витрат. Системи калькулювання та управління витратами.

Лекції-візуалізації: Тема 3. Облік і контроль за центрами відповідальності; Тема 9. Бюджетування і контроль.

Лекції-консультації: Тема 6. Система обліку, калькулювання та управління за повними витратами. Тема 7. Система обліку, калькулювання та управління за

змінними витратами. Тема 8. Система обліку, калькулювання та управління за нормативними витратами.

Наочні (ілюстрація (Тема 1-9).

Практичні (практична робота (Тема 1-9), есе (Тема 1-9), кейс-метод (Тема 3,4,5-6,8,9).

Під час проведення лекційних та практичних занять використовуються: проблемне викладання, частково-пошуковий та дослідницький методи викладання.

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти. Оцінювання результатів навчання здобувачів за накопичувальною бально-рейтинговою системою ХНЕУ ім. С. Кузнеця, включає:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських, лабораторних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів);

модульний контроль, проводиться з ініціативи викладача, у вигляді опитувань або презентації індивідуальних завдань за темами модулю. Результати модульного контролю виставляються з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль. Модульний контроль має на меті поінформувати здобувачів в процесі навчання про успішність вивчення тем дисципліни;

підсумковий контроль включає складання екзамену, який оцінюється максимальною сумою 40 балів.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

для навчальної дисципліни *Управлінський облік*, з формою семестрового контролю екзамен (іспит)- максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу вищої освіти скласти екзамен (іспит) – 35 балів, відповідна структура поточного контролю наведена в табл.4.

Таблиця 4

Загальна таблиця балів за виконання завдань за навчальною дисципліною

Види навчальних занять	Максимальна кількість балів
Практичні заняття	20
Письмова контрольна робота	20
Самостійна робота (домашні завдання)	15
Есе (стаття)	5

Оцінювання знань здобувачів під час практичних завдань, контрольних

робіт, самостійної роботи (домашні завдання) та виконання індивідуального завдання (есе/стаття) проводиться за такими критеріями:

Практичні завдання 1, 3,5-6, та 10 (5 балів за кожне завдання):

- 1 – присутність на практичному занятті підчас групового виконання ;
- 2 – завдання виконано з суттєвими помилками та здано без захисту;
- 3 – завдання виконано вірно, але з незначними помилками та здано без захисту;
- 4 – завдання виконано вірно, але здано без захисту;
- 5- завдання виконано вірно та захист звіту відповідно до графіку навчального процесу.

Контрольні роботи (5 балів за кожну контрольну роботу):

Контрольні містять дві задачі

- 30% правильних відповідей – 2 бали;
- 50% правильних відповідей – 3 бали;
- 80% правильних відповідей – 4 бали;
- 100% правильних відповідей – 5 балів.

Самостійна робота (домашні завдання) (5 бали за кожне завдання) :

- 1 – завдання виконано з грубими помилками, що призвели до невірної ходу розв'язання ;
- 2 – завдання виконано з суттєвими помилками та здано без захисту;
- 3 – завдання виконано вірно, але з незначними помилками та здано без захисту;
- 4 – завдання виконано вірно, але здано без захисту;
- 5- завдання виконано вірно та захист звіту відповідно до графіку навчального процесу.

Есе з презентацією матеріалу (5 балів):

5 – зміст та структура виконаного есе відповідають меті дослідження, запропонована презентація результатів дослідження та подано пояснення й висновки стосовно поставлених завдань; проведено комплексне дослідження об'єкту дослідження;

4-3 – зміст та структура виконаного есе відповідають меті дослідження, запропонована презентація результатів дослідження та подано пояснення й висновки стосовно поставлених завдань; проведено достатнє дослідження стану об'єкту дослідження, відповідно меті есе;

2-1 – зміст та структура виконаного есе відповідають меті дослідження, запропонована презентація результатів дослідження та подано пояснення й висновки стосовно поставлених завдань; проведено достатнє дослідження стану об'єкту дослідження відповідно меті есе, але недостатньо коректно визначено напрямки вирішення поставлених завдань;

0 – зміст та структура виконаного есе не відповідають меті дослідження або виконання есе відсутнє.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формі семестрового екзамену (іспиту). Складання семестрового екзамену (іспиту) здійснюється під час екзаменаційної сесії.

Максимальна сума балів, яку може отримати здобувач вищої освіти під час екзамену (іспиту) – 40 балів. Мінімальна сума, за якою екзамен (іспит) вважається складеним – 25 балів.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит) – сумуванням балів за поточний та підсумковий контроль.

Семестровий контроль: Екзамен (40 балів).

До складу екзаменаційного білету входить три завдання у тому числі:

1 завдання – стереотипне, 2 завдання – діагностичне, 3 завдання – евристичне.

Кожне завдання екзаменаційного білета оцінюється окремо.

Стереотипне завдання оцінюються на 10 балів, якщо завдання розв’язано абсолютно вірно.

Діагностичні завдання оцінюються на 14 балів. Максимальну кількість балів здобувач отримує, якщо завдання розв’язано абсолютно вірно.

Евристичне завдання оцінюється на 16 балів. Максимальну кількість балів здобувач може отримати, якщо завдання розв’язано абсолютно вірно, послідовно та вірно виконані всі необхідні розрахунки.

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета та критерії оцінювання для навчальної дисципліни

Харківський національний економічний університет ім. С.Кузнеця
Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Спеціальність: «Облік і оподаткування»
Освітня програма «Облік і аудит»
Курс 4 Семестр 7
Навчальна дисципліна «Управлінський облік»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ

Завдання 1. Стереотипне (10 балів)

Підприємство займається виробництвом і реалізацією товарів. Зі звітності підприємства за рік відомо, що постійні витрати за період склали 950 000 грн. при обсязі реалізації 80 000 шт. Ціна за одиницю реалізованої продукції склала 70 грн., змінні витрати 55 грн/шт. **Підприємство не є платником ПДВ.**

Необхідно визначити:

а) точку беззбитковості;

б) кількість одиниць продукції, яку слід реалізувати для того, щоб підприємство отримало прибуток у розмірі 350 000 грн.;

в) ціну, по якій варто реалізувати продукцію для того, щоб одержати 200 000 грн. прибутку при реалізації 65 000 одиниць продукції.

Завдання 2. Діагностичне (14 балів).

На основі даних про динаміку витрат підприємства, що наведена в таблиці необхідно визначити функцію витрат методами вищої-нижчої точки і візуального пристосування, побудувати відповідні графіки.

Таблиця

Місяць	Кількість випущених виробів	Загальні витрати, тис.грн.
Березень	128	3700
Квітень	120	3400
Травень	130	3750
Червень	150	4300
Липень	170	4850
Серпень	180	5200

Завдання 3. Евристичне (16 балів).

Підприємство проводить калькулювання за процесами, залишок незавершеного виробництва на початок періоду — 3000 од. (ступінь завершеності: матеріальні витрати — 100%, обробка — 30%), на кінець періоду - 5000 од. (ступінь завершеності: матеріальні витрати - 100%, обробка — 45%). За період розпочато виробництво 12000 од. На основі даних, що наведені у табл.2 оцініть собівартість виготовленої продукції та вартість залишку НЗВ на кінець місяця, використовуючи метод FIFO та середньозваженої вартості. Зробіть перевірку та порівняйте отримані за двома методами результати

Таблиця

Вихідні дані

Показник	Кількість шт	Прямі матеріальні витрати	Прямі витрати на оплату праці та відрахування	Загальновиробничі витрати
НЗВ на початок періоду, грн.	3000	25400	32100	8200
Витрати за період, грн..	12000	101600	128400	32800
НЗП на кінець періоду	5000	?	?	?

Затверджено на засіданні кафедри обліку і бізнес-консалтингу

Протокол № ____ від «__» _____ 20__ р.

Екзаменатори: д.е.н., проф. _____ С.В. Лабунська

Зав.кафедрою, д.е.н., проф. _____ А. А. Пилипенко

Критерії оцінювання

Для оцінки рівня відповідей здобувачів під час вирішення практичних завдань використовуються такі критерії:

Завдання першого рівня характеризує професійні навички здобувача на *стереотипному рівні* та оцінюються максимально на рівні 10 балів. Від 6 до 9

балів отримує здобувач якщо припускається розрахункових помилок, або не в повному обсязі наводить розрахунки. Здобувач отримує 1-5 балів, якщо в ході рішення виникли суттєві або розрахункові помилки, які викривили кінцевий результат рішення (в залежності від змісту та ступені помилковості дій), або у разі обрання невірної ходу рішення, за умови вірного виконання більш ніж 25 % завдання.

Завдання другого рівня- діагностичне дає змогу здобувачеві отримати максимально 14 балів . Максимальна кількість балів надається якщо виконання відбулося в повному обсязі з відповідними поясненнями, здійснені всі розрахунки та немає арифметичних помилок. Якщо здобувач не наводить пояснення, або припускається розрахункових помилок, або не в повному обсязі наводить бухгалтерські записи й розрахунки, він отримує тільки 10 балів за друге завдання. У разі допущення серйозних помилок, які вплинули на хід рішення, чи обрання невірної способу рішення на якомусь з етапів, що суттєво вплинуло на хід розв'язання та кінцевий результат, здобувач отримує до 50% від максимально можливої оцінки –(8 балів).

Третє завдання (евристичний рівень) оцінюється максимально у 16 балів і дає можливість здобувачеві отримати максимальну оцінку 40 балів. Максимальна кількість балів (16 балів) надається за умов детального наведення всіх розрахунків і пояснень та у разі наведення КІНЦЕВОГО ВИСНОВКУ. У разі відсутності пояснень щодо ходу розв'язання та кінцевого висновку завдання оцінюється в 10 балів. Здобувач отримує 5 балів, якщо в ході рішення виникли суттєві або розрахункові помилки, які викривили кінцевий результат рішення (в залежності від змісту та ступені помилковості дій), та призвели до обрання невірної ходу рішення, за умови вірного виконання більш ніж 25% завдання.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Голов С.Ф. Управлінський облік: підручник. К. ЦУЛ.2020. 534с.
2. Гуцаленко Л. Управлінський облік: навчальний посібник. К.ЦНЛ. 2020. 370с.
3. Задорожний З.-М. В., Муравський В. В., Семанюк В. З., Омецінська І. Я. 3-15 Управлінський облік: навч. посіб. Тернопіль: ВПЦ «Університетська думка», 2023. 293 с.
4. Лабунська С. В. Управлінський облік: навчальний посібник / С. В. Лабунська, Л. В. Безкоровайна. Х.: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. 352 с. – Режим доступу : <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/15702>
5. Управлінський облік : підручник/ О.В.Фоміна, О.А. Мошковська , О.О. Августова [та ін.]: за заг. Ред. О. В. Фоміної. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. 228 с.
6. Фаріон І.Д., Писаренко Т.М. Управлінський облік: підручник. К. ЦНЛ.2020. 792с.

Додаткова

7. Лабунська С.В. Собакар М.В. Визнання внутрішньо генерованого гудвілу як ідентифікатора оцінки нематеріальних активів у системі управлінського обліку підприємства. *Бізнес-інформ*. Харків, 2022. Вип. 6, С. 64-77. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/28411>
8. Labunska S., Pylypenko A., Sobakar M., Filipova L., Hajnišová E. ENTERPRISES' INNOVATIVE ACTIVITY MANAGEMENT ORIENTED TO THEIR MARKET VALUE INCREASE. *ENTREPRENEURSHIP AND SUSTAINABILITY ISSUES* 5 2024 Volume 11 Number 3 (March), PP. 227-245. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [https://doi.org/10.9770/jesi.2024.11.3\(16\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2024.11.3(16))
9. Пилипенко А. А., Халіфах А.М. Архітектурно-онтологічне моделювання обліково-аналітичного забезпечення менеджменту бізнес-процесів підприємства Бухгалтерський облік як наука: від основ до наукової картини світу : колективна монографія / за заг. ред. В. Я. Плаксієнка. Київ: Центр учбової літератури, 2021. С. 165-182. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/28044>
10. Serpeninova, Yu., Lehenchuk, S., Mateášová, M., Ostapchuk, T., & Polishchuk, I. Impact of intellectual capital on profitability: Evidence from software development companies in the Slovak Republic. *Problems and Perspectives in Management*, 2022, 20(2), 411-425. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.20\(2\).2022.34](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.20(2).2022.34)
11. Пилипенко А. А. Халіфах А.М. Забезпечення транспарентності управлінської звітності та зрілості організації стратегічного обліку в інтегрованих ланцюгах виробничої кооперації. *Вісник Одеського національного університету. Серія Економіка*. 2022. Т. 27. Вип. 2(92), С. 79-86 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27493>
12. Метіль Т.К., Максимчук І.А. Організація управлінського обліку в інформаційному просторі підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. №16 С.46-50.
13. Dr. Kuldip S. Management Accounting. Chhikara Maharshi Dayanand University ROHTAK, 2024, 102 p.
14. Seal, W., Rohde, C., Garrison, R.H. & Noreen E.W. “Management Accounting”, 6.ed. McGraw-Hill, 2022.
15. Cost Management: Accounting and Control, Fifth Edition Don R. Hansen and Maryanne M. Mowen , 2019.

Інформаційні ресурси

16. Міністерство фінансів України URL: [http:// www.minfin.gov.ua](http://www.minfin.gov.ua)
17. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку ". [Електронний ресурс]-Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

18. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.99 № 996-XIV зі змінами та доповненнями.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

19. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С.Кузнеця [Електронний ресурс]- Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/enrol/index.php?id=480>

20. Global Management Accounting Principles [Електронний ресурс]. Режим доступу : [global-management-accounting-principles.pdf \(cgma.org\)](https://www.cgma.org/global-management-accounting-principles.pdf)